

**Základní kurs
o františkánském
misionářském
charismatu**

**Františkánská
mírová práce**

Učební list 23

Impressum

Copyright a vydavatel originálu:

Internationales Leitungsteam des CCFMC
Druhé přepracované vydání podle návrhů
Mezinárodního kongresu CCFMC v Assisi 1994

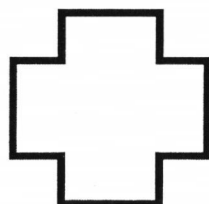
Překlad:

Ing. Petr Alexa SFŘ

Redakce, vydavatelství a copyright českého překladu:

Ing. Jiří Tůma - alverna,
Kamenný Přívoz

Obsah

Františkánská mírová práce

Z pramenů

Jak František zkrotil gubijského vlka

A. Úvod

B. Přehled

C. Informace

1. Právý mír
  - 1.1 Pozemský stát hledá mír na zemi
  - 1.2 „Stát boží“
2. Nepolemická alternativa
3. Schopnost konfliktů a utrpení
4. Vytvářet mír bez násilí
5. Žít z boží spravedlnosti

D. Cvičení

E. Použití

F. Literatura

Jak František zkontroloval gubijského vlka

Jednou bylo Gubio, město v Umbrii, navštíveno hrozným strachem. Za městem v lesích řádil zlý vlk, před kterým si nic nebylo jisté. Strhl už mnoho zvířat a lidí, takže byly postaveny vysoké zdi a utěsněna vrata. Nikdo se už neodvážil vyjít ven, vše řinčelo zbraněmi.

Jednoho dne přišel do toho města František. Moc se divil strachu těch lidí. Poznal, že za to nemůže jenom vlk. Zde byl nejtoužebnější v duši člověka důvod, který byl právě tak zlý, jako to bylo zdánlivě s vlkem.

Teď nabídl František svou pomoc. Chtěl jít vlkovi vstříc, zcela sám a beze zbraně, ale naplněn dobrotivostí a náklonností- v síle kříže – jak řekl lidem.

Vlk skutečně přišel, nejprve s cenícími zuby. Když však uviděl dobré Františkovo srdce a uslyšel, jak byl osloven jako bratr, zůstal udiveně stát. S velkýma očima viděl, jak se tento člověk na něj dobrotivě dívá. Vtom ztratil svou celou zlobu. Vložil svou packu do otevřené ruky svatého Františka. S příslibem, že už nikdy nenapadne ani člověka, ani zvíře, odešel František do města. Také občané odložili svou zlobu a nazvali vlka bratrem. Každý den se o něho starali. A když pak slabostí stáří zemřel, celé město truchlilo. Ještě dnes se v Gubio ukazuje kamenný sarkofág, ve kterém už po staletí odpočívají vlkovi kosti.

(podle Kv 21)

Úvod

A

Zasazování se o mír

Stěží je nějaké přání sv. Františka tak aktuální, jako jeho zasazování se o mír. Všude, kde se dnes hovoří o míru, je také citováno jeho jméno. Mnozí, kteří se zasazují o mír a spravedlnost, se rádi odvolávají na Františka, který byl ve 13. století mužem míru. V mnoha zemích jsou „Františkáni za mír“, což jsou bratři a sestry, kteří se sešli a zorganizovali, aby sloužili míru a spravedlnosti.

Přehled

B

František žije alternativu

Nejprve je třeba správně porozumět slovu „mír“. Ve všech dobách se hovoří o míru, ale rozumí se tomu různě. František mluví o „pravém míru“ na základě augustiniánské tradice (srov. GK 1).

František musel hovořit o „pravém míru“ proto, že město Assisi vyvíjelo v mírových smlouvách z let 1203 a 1210 o míru různé představy, které se odlišovaly od Františkova způsobu života. František žil se svými bratry jinou alternativu; ovšem nepolemickým způsobem. Přitom je třeba si povšimnout jemného rozdílu, který František dělá mezi člověkem a nespravedlivým systémem, v němž tito lidé žili. I kdyby se na systému nedalo mnoho změnit, zůstala by pro člověka vždy ještě naděje ze strany Boha. Navíc existuje uvnitř alternativy, kterou František žije, a to i ve vztahu ke společnosti, velká způsobilost řešit konflikty a utrpení. Tato způsobilost má pro Františka velký význam. Mír není problémem zdravého světa, ale často ho lze dosahovat jen za cenu každodenních bolestí a utrpení.

Tato schopnost řešení utrpení a konfliktů má mnoho společného s principem nenásilnosti. František patří k lidem, kteří spoléhají jedině na silu kříže a proto odmítají jakoukoliv formu násilí. Toto odmítání násilí platí, přinejmenším teoreticky, i pro privilegia a procesy. Prakticky však často hledá ochranu církve. Protože nemůže existovat mír bez spravedlnosti, je třeba uvést, jaké představy s tímto pojmem František spojoval.

Informace

C

Františkánská rodina jako mírové hnutí

Mír není pro františkánskou rodinu pouhou okrajovou hodnotou, mír je středem jejího poslání.

František dává svoji rodinu k dispozici myšlence mírového hnutí. Je poslána kázat a obracet k míru (srov. 3 dr. 36).

Pravý mír

1

Musíme se odvrátit od převažujícího chápání míru. František z Assisi proto hovoří o „*pravém pokoji s nebe*“ a o „*upřímné lásce v Pánu*“ (Lvvk 0). Proto je pro něj mír darem s nebe. Mír je v podstatě spojený s Ježíšem Kristem (srov. Ef 2), *skrze něhož se všemu tvorstvu jak na nebi tak na zemi dostalo pokoje a bylo usmířeno s všemohoucím Bohem*“ (GK 1). Pravého míru dosáhne ten, kdo zcela žije v Bohu. Proto také může František říci, že je třeba mír „*zachovávat*“ (Nap 15). Paradoxně je tedy mír něco, co už je dáno, ale přesto je třeba o to stále usilovat.

Řeč o „*pravém míru*“ dostává na základě augustiniánské tradice, ve které František žije, konkrétní podobu. Ve své knize „O obci Boží“ rozlišuje Augustin dvě různé „státní formy“ a dvě různé náplně míru:

Nalézá ho v takové míře, v jaké se mu podaří nalézt co největší souhlas s občany („concordia civium“). Občané se musí sjednotit a ve velkém počtu se dohodnout na rozhodnutí, jak je možné uspokojit jejich základní potřeby („compositio voluntatum“). Podle toho spočívá smysl státního zákonodárství v „regulování toho, co podporuje udržení smrtelného života“ a organizování toho, „co nutně k životu patří“ („res huic vitae necessarie“). Mír je tedy definován jako uspokojování základních lidských potřeb uvnitř státní společnosti. Hospodářskou politiku lze chápat jako politiku míru. Podle Augustina je tedy mír tématem vnitrostátním. Dnes musíme jít v tomto uvažování dál a to tak, že ho přeneseme na společenství států, dokonce na celosvětovou rovinu. V tomto smyslu je „globalizace“ nezbytným předpokladem míru (srov. UL 21). Mír ve smyslu uspokojování základních lidských potřeb pro všechny dnes může vzniknout jen tehdy, když pohlédneme na svět jako na jeden celek. Mír a spravedlnost tak do sebe vzájemně zapadají. Mír existuje jenom tehdy, když mají všichni lidé uspokojivě zajištěny základní potřeby.

* Vycházejíce z tohoto pojetí míru se v osmdesátých letech 20. století františkáni a františkánky spojili, aby na půdě OSN zastupovali toto františkánské mírové poslání. Mají statut nevládní organizace s názvem „Franciscans International“ (Františkáni u Spojených národů) a svůj postoj vyjádřili následujícími slovy:

Postoj Franciscans International

My františkáni, muži a ženy, následující sv. Františka z Assisi, věříme, že celé stvoření na planetě Zemi žije ve vzájemné závislosti, od nejmenšího organismu až po člověka. Jsme si vědomi, že tento vztah je ohrožen odmítáním této závislosti a to vykořisťováním a panováním.

Zavazujeme se zachovávat vzájemnou závislost tak, aby celé stvoření mohlo žít v souladu.

Budeme k tomu přispívat službou našim vlastním členům a spolupracovníkům Spojených národů, i dalším lidem vzděláváním a podporováním témat: ekologie životního prostředí - mírotvorné metody - překonávání konfliktů.

V tomto úsilí se budeme snažit o spolupráci s pracovníky Spojených národů a dalších nevládních organizací. Naše snahy budou odrážet františkánské hodnoty, týkající se životního prostředí, tvorby míru a péče o chudé.

Jsou to hodnoty, které Spojené národy vyjádřily ve své chartě a v deklaracích o lidských právech.

Pokud je „obec Boží“ historickou skutečností a zpřítomňuje se v církvi, podporuje úsilí státu. Křesťan se tedy musí podílet na vytváření vůle občanů proto, aby všemi silami

v lidech podporoval jejich lidskost. Současně musí na druhé straně přesahovat úsilí státu a ke státním snahám se kriticky vyjadřovat. Neboť křesťan žije z jiné představy, která se soustřeďuje na víc a řídí se něčím jiným, než je dosažení všeobecného blaha. Křesťan věří, že člověk nebude nikdy „nasyčen“, i když budou všechny jeho potřeby uspokojeny. Vidí stále před sebou to nedosažené, přebývajících naději a utopickou touhu po míru, kterou nemůže vyplnit ani politika, ani hospodářství.

* Křesťan nesmí zůstat stát na hranici smrti. Člověk není pouhá hmota, není řízen jenom biologickými potřebami. Je bytostí, která je určena pro království boží a proto je vedena před smrtí základním požadavkem, který sahá až za smrt.

* Křesťan se nesmí zastavit u národnostního státu. Křesťan ví o základní jednotě lidského pokolení. Proto jsou všechny státy zavázány k tomu, nedbat jenom svých zájmů, ale se všemi lidmi se sjednotit do jedné rodiny. Nacionalismus se nesrovnává s křesťanskou vírou a františkánským duchem.

* Křesťan se nesmí spokojit s historicky dosaženými výsledky. Existuje něco víc, o co se může zasadit. Musí učinit vše proto, aby bylo království Boží na zemi dosažitelné i když ví, že zde na zemi není nikdy zcela uskutečnitelné.

„Pravý mír“ tedy sice v pozemské skutečnosti začíná, ale sahá za hranici smrti a svou dokonalost dosáhne v Božím království, totiž tam, kde uvidí člověk splněnou svou nejhlubší touhu, touhu po Bohu.

Tento rozdíl mezi „pozemským státem“ a „státem božím“ sv. Augustina ukazuje, jak velice je františkánská chudoba zaměřena na základní požadavky člověka a na lidskou solidaritu a také jak souvisí se spravedlností a zasazováním se za mír.

Nepolemická alternativa

2

Františkánský způsob života je v podstatě určen „opouštěním tohoto světa“ (srov. ZFr 1; NŘ 22). Může být zcela pochopen pouze jako alternativa k občanskému životu.

To se vztahuje i na způsob a styl života, jakým člověk zajišťuje své základní životní potřeby: místo toho, aby každý bojoval jen o peníze a vlastní uplatnění, aby se snažil přemáhat svou bídu silou vlastní seberealizace a egoistické fixace, spoléhá František na vzájemnou péči, na oddanost a důvěru, na to, že se každý bude o druhého mateřsky starat (srov. NŘ 9). Ale tato alternativa se netýká pouze hospodářské roviny. Jde také o to, aby se s druhým zacházelo jinak: nemáme být vůči druhým vlky, ale bratry a sestrami.

František tuto alternativu neprosazuje ani agresivně ani polemicky. Mnohem více je přesvědčen o tom, že nová, pokojná společnost může vzniknout jen tehdy, bude-li cíl v souladu s metodou. Ježíšova slova při vyslání učedníků (srov. Mt 10,1-42), která byla zcela bytostně včleněna do františkánského způsobu života, obsahují mezi jiným přesvědčení, že mír je možné vytvářet zase jenom mírem. Proto žije František se svými bratry určité zásady: „nezačínat hádky ani spory“ (NŘ 16) a „kdykoli vidíme nebo

slyšíme, že lidé mluví nebo dělají zlé nebo urážejí Boha, pak dobrořečme, dobře číňme a chvalme Boha“ (NŘ 17). Tak když se mu zdají nálady v Assisi falešné a zlé, chce František komplexní angažovaností mobilizovat jiné síly a evangelijním svědectvím vytvářet jinou historickou realitu.

Rovněž je důležité poukázat na to, že František umí zcela dobře rozlišit mezi systémem a jednotlivcem. Ačkoliv považuje systém za špatný, nechce František morálně odsuzovat lidi, kteří v tomto systému žijí. „*Napomínám a vybízím bratry, aby těmito lidmi nepohrdali a neodsuzovali je*“ (PŘ 2). Podle životopisné literatury František pro toto ustanovení v Řeholi údajně poskytl následující zdůvodnění:

„*Vždyť Bůh je Pánem naším i jejich a může je povolát a když je povolá, také je může ospravedlnit. Také říkával, aby je bratři ctili jako své pány a bratry, protože bratřími jsou proto, že je stvořil týž Stvořitel a pány jsou, protože podporují dobré lidi, aby se mohli oddat pokání, když jim udělají, co potřebují pro tělo. A dodal: ‚Bratři se mají mezi lidmi chovat tak, aby kdokoli je slyší a vidí, povzbudil se ke chvále nebeského Otce a zbožně ho velebil.‘ František totiž velmi toužil po tom, aby s bratřími konal hojně takových skutků, z nichž by stoupala Boží chvála. Bratřím říkával: ‚Zvěstujete-li pokoj ústy, mějte ho více ve svých srdcích! U nikoho nebuďte příčinou hněvu či pohoršení – naopak: všichni, kdo vás vidí, ať se nadchnou vaší mírností, pokojností, laskavostí a milosrdenstvím‘“ (3dr 58).*

František vidí tedy východisko pro lidi, kteří žijí v nespravedlivém systému a kteří se na něm svým jednáním podílejí, i přesto: jejich budoucností je Bůh. On ji může změnit. Této víře musí však odpovídat konkrétní chování: ani opovrhování ani odsuzování toho, který je systémem zajat, ale připravenost k míru. František však také vidí, že uvedená alternativa žije dosud ze stávajícího systému, i když mu svým prorockým postojem čelí. V této souvislosti se velmi často tvrdí, že František odmítal kritiku. To je správné jen tehdy, vidíme-li kritiku pouze v záporném významu. Jestliže ji však chápeme ve spojení s výrazem, který je velmi významný v historii Západu, pak tato pochybnost mizí. Odedávna byla „rozlišovací schopnost“ („discretio“, „discernere“) velebena jako dar Ducha svatého (srov. 1 Kor 14,29) a jako nezbytná ctnost. Tak je to také u Františka z Assisi, který by chtěl rozlišit mezi božským a obecně lidským, i vůči světcům (srov. LegPer 10) a kněžím (srov. ZFr 3). V českém překladu není tento smysl zcela jednoznačný a správné by bylo: „*Nechci u nich brát do úvahy hřích* („considerare“) *protože v nich rozlišuji Syna Božího*“ („discerno“).

Zcela jistě vztáhl František tuto rozlišovací schopnost, toto kritické zaměření na město, na stát a na celou společnost, jinak by býval nemohl zastávat svůj alternativní postoj.

Schopnost snášení konfliktů a utrpení

3

Je třeba zdůraznit, že František nehledá svůj alternativní způsob života ve zdravém světě, ale ve skutečnosti tohoto světa. Existuje dopis od něho (srov. Min), který romanista E. Auerbach vykládá takto:

„*Obsah tohoto dopisu je učení, dovedené až k vrcholu, nevyhýbat se utrpení a neodporovat mu. Výzva ne snad opouštět tento svět, ale vmísit se do středu jeho utrpení*

a nadšeně snášet jeho zlo... František přitom dochází až k morálně teologickému, téměř povážlivému extrému, když píše: „nepřej si, aby byli lepšími křesťany“, neboť což je dovoleno potlačovat přání, aby byl bližní lepším křesťanem, pouze kvůli vlastní zkoušce utrpením? Jen v poddání se zlu se může podle jeho přesvědčení prokázat síla lásky a poslušnosti. To je více, než osamělá meditace, vzdálená tohoto světa (E. Auerbach).

Tato velmi důrazná slova je ovšem třeba znovu uvést do konkrétní souvislosti.

Uvedený dopis svätce (Mín) jedná o denním konfliktu konkrétní společnosti. První krok k velkému míru se tedy týká možnosti konfliktů v mezilidských vztazích.

Tato schopnost snášení konfliktů a utrpení je u Františka spojena s ještě jedním velmi důležitým zásadním postojem: „compassio“ (spolutrpením). V životopisné literatuře je zřetelně vidět, jak František z Assisi při setkání s Ukřižovaným nabývá novou schopnost. Jedná se o takovou formu solidarity, kdy člověk pociťuje utrpení druhého na svém vlastním těle. Na tuto schopnost sv. Františka se často zapomíná. František je právě tak „trpící“ a „plačící“, jako „radostný žebrák“ a „neustále radostný bratr“. Po celé dny pláče a trpí. Na základě tohoto utrpení se obrací k bratru, malomocnému a žebrákovi, k červu na ulici a k beránku na poli, ke stromu, který má být skácen, právě tak jako ke skále, po které jde. Chce tento postoj udržovat stále živý rozjímáním o pašijovém utrpení Krista. Konečně vstupuje až do jeho tělesnosti ve zjevení, když dva roky před svou smrtí přijímá znamení Kristových ran. Tato schopnost moci trpět s druhými má důležité místo v řadě prvních kroků, které je třeba vykonat na cestě k míru.

Vytvářet mír nenásilně

4

František byl na všech stranách známý jako tvůrce míru. Je nejenom mírumilovným člověkem, ale je člověkem, jehož úkolem je mír vytvářet. U tohoto výroku je ovšem třeba se vyhnout nedorozumění, aby mohl být plně platný.

V komentáři k Mt 5,9 („*Blaze těm, kdo působí pokoj, neboť oni budou nazváni syny Božími*“) spojuje František mírotvornou činnost člověka se svou vlastní schopností trpět, což u něho směřuje do postoje nenásilí. Schopnost trpět je stejně jako trpělivost příliš často pojímána jako tak trochu pasivní postoj. Znamenají však mnohem více vnitřní síly, které jsou schopné čelit utrpení. Františkovi jde o to, aby myšlení a cítění (= duše) i společenské chování (= tělo) byly ovlivněny mírem:

„*Opravdu pokojní jsou ti, kdo při všem, co vytrpí na tomto světě, zachovají uvnitř (v myšlení a cítění = v duši) i navenek (ve společenském chování = v těle) pokoj pro lásku našeho Pána Ježíše Krista*“ (Nap. 15; vsuvky A. Rotzetter).

Tento výrok vidíme názorně např. na zkušenostech františkánů severně od Alp, kteří tam byli velmi utlačováni pro podezření z hereze:

„*Někteří byli zbiti, jiní uvězněni, další svlečeni a nazí uvedeni na pranýř lidem na podívanou... Pro tuto skutečnost bratři považovali Německo za tak krutou zemi, že se tam odvážili vrátit jen ti, kteří toužili po mučednictví*“ (KJ 5).

Tato schopnost trpění a trpělivosti (= „patientia“) se projevuje právě v konfliktu a není pouhou abstraktní ctností (srov. Nap 13).

Nenásilnost je aktivní vnitřní postoj člověka a nelze ji chápat jen z vnější stránky. Nenásilná musí být i řeč a myšlení:

„Radím, napomínám a vybízím své bratry v Pánu Ježíši Kristu, když jdou světem, aby se nepřeli a nehádali o slovíčka (srov. 2 Tim 2,14), ani neposuzovali ostatní, ale byli tiší, mírumilovní, skromní, vlídní, pokorní a mluvili s každým uctivě a slušně (PŘ 3).

Nenásilnost se zde neobjevuje jen jako program, ale jako kultura společenského styku. Každá vlastnost, uvedená v citátu, je důležitá, když chceme porozumět základnímu františkánskému postoji.

S tímto postojem se Františkovi daří sjednat v několika italských městech mír: v Perugii (srov. 2. Cel 37), v Bologni (srov. Tomáš ze Splitu), v Arrezzu (srov. 2. Cel 108), v Sieně (srov. Kv 11), v Assisi (srov. LegPer 84) ...

Jak se zdá, důležitá je skutečnost, že pro Františka je při každém setkání a v každém kázání určující myšlenka míru. Používá oba biblické pozdravy: „*Pokoj tomuto domu*“ (Lk 10,5) a „*Ať ti Pán dá svůj pokoj*“ (Num 6,24n. = ZFr 6 a PožL) a obměňuje je se zřetelem ke svým adresátům asi také do formulace „*Pokoj a dobro*“. Tyto formulace mají zahajovat každý rozhovor a každé kázání, což je zřejmě pro jeho druhy novinka, která není pouhým důvodem k údivu:

„Na počátku řádu šel František s jedním bratrem, který byl jedním z prvních dvanácti. Ten pozdravoval muže i ženy na cestě i na poli: „*Ať ti dá Pán svůj pokoj!*“. A protože lidé dosud neslyšeli od řeholních lidí podobný pozdrav, velmi se divili. Ba mnozí jim rozhorleně pravili: „*To je divný pozdrav!*“ Proto ten bratr se styděl a řekl blaženému Františkovi: „*Dovol, abych směl zdravít jinak!*“. Světec mu ale odvětil: „*Ať ti říkají, co chtějí; nechápou věci Božích! Ty se však nehanbi; lidé vznešení a knížata tohoto světa budou jednou za tento pozdrav ctít tebe i tvé bratry*“ (Zrc 26).

V různých situacích, plných konfliktů (válka, rodinný svár), rozšiřuje František tento pozdrav na kázání – velmi často s úspěchem – aby dosáhl míru. V jiných případech používá Sluneční píseň a modlitbu. Další prostředky pro tvorbu míru životopisná literatura neuvádí, což vede k závěru, že úspěch Františkovy mírové činnosti není dán ani tak prostředky jako jeho fascinující, v Bohu zakotvenou osobností.

Poměr sv. Františka ke zbraním je jednoznačný. Poznání, že mezi majetkem a válkou existuje vnitřní souvislost je důvodem, proč František činí z nemajetnosti základní pilíř své společnosti.

„Kdybychom měli statky, museli bychom mít zbraně ke své ochraně, protože z bohatství vznikají spory a hádky a láska k Bohu i bližnímu se tím umenšuje. Proto na tomto světě nechceme mít statky“ (3 dr 35).

V této souvislosti se obvykle také uvádí zákaz zbraní ve světském Třetím řádu.

„Smrtelné zbraně nesmíte od nikoho přijímat ani s sebou nosit“ (Memoriale 15,3; Meerseman 101). Stejně důležité je odmítání přísah na prapor, které může zrušit pouze papež v naléhavých případech (Memoriale 16). Abychom pochopili význam těchto zásad, je třeba uvážit, že komuny a šlechta mohly přinutit své poddané k válečným službám. Ale právě proti tomu se obracejí obě ustanovení. Tím „*odpadly prokazatelně z důvodů neúčasti mnohé války mezi městy a války občanské*“ (L.Hardick). Formulace řehole Třetího řádu nepochází sice od Františka z Assisi, ale je postavena na tradici veřejného pokání v ranném křesťanství. Podle ní jsou pravé pokání a vojenské řemeslo neslučitelné. Takové zásady však odpovídají františkánskému ideálu a František z Assisi jim dává novou dynamiku. Tak se kajicnické hnutí, resp. Třetí řád, stává ve 13. století důležitým nástrojem míru.

V tomto pojetí sestavuje František alternativu ke křížovým výpravám. Sestaví proto svůj misijní záměr a setkává se beze zbraní s egyptským sultánem (srov. Jakub z Vitry 14).

Toto chování světce je zhuštěně vyjádřeno v „Kvíticích“ (21) v působivé legendě o „převelikém, hrozném a divokém vlku“:

„Občané Gubbia se báli ... Když vycházeli z města, všichni chodili ozbrojeni, jako by šli do boje. Ze strachu z toho vlka došlo až k tomu, že se nikdo neosměloval vyjít z města. ... Proto svatý František se ze soucitu s lidmi toho města rozhodl vyjít ven na onoho vlka ... Když se poznamenal znamením svatého kříže, vyšel se svými druhy ven z města. Všecku svou důvěru skládal na Boha. Když se druzí báli jíti dále, ubírá se svatý František k tomu místu, kde vlk byl. ... Vlk vyšel proti svatému Františkovi s otevřenou tlamou. Když se k němu přibližoval, udělal František nad ním znamení kříže, zavolal ho k sobě a říkal: ‚Pojď sem bratře vlku. Jménem Kristovým ti poroučím, abys nečinil zlé ani mně, ani nikomu jinému!‘ ... Jakmile svatý František učinil kříž, hrozný vlk zavřel tlamu a přestal běžet. Na daný rozkaz přišel krotce jako beránek a ulehl si svatému Františkovi k nohám.“

Legenda pokračuje v tom, že František vyjednává mírovou smlouvu mezi vlkem a městem s výsledkem, že vlk sám mohl v městě žít: *„...chodil krotce po domech od dveří ke dveřím, nikomu nečinil zlé a ani jemu nikdo nic zlého nečinil. Lidé ho ochotně živili a tak chodil po městě a nikdy žádný pes na něj nezaštěkal.“*

Zde je zřejmé, do čeho skládá František svou naději: ne do zbraní a konečné výmluvy neschopnosti, tj. že mohou poskytovat bezpečí, ale do Boha, Ježíše, kříž. Tato povídka se zdá být téměř jako exegese verše žalmu: *„Jedni se honosí vozy, jiní koňmi, ale my připomínáme jméno Hospodina, svého Boha. Oni klesali až padli, my jsme povstali a přetrváváme“* (Ž 208, 8-9).

Zvláštní hledisko nenásilí je to, co bychom mohli nazvat zřeknutí se „síly práva“. To znamená, že František nechtěl svůj alternativní způsob života prosazovat prostředky veřejného práva, zejména ne církevními privilegii.

„Nařizují přísně pod poslušností všem bratřím, aby se nikde neodvážili žádat ani přímo ani nepřímo u římské kurie nějakou listinu ve prospěch kostela nebo nějakého místa, ani pod záminkou kazatelského úřadu, ani budou-li osobně pronásledováni; ale nepřijmou-li je někde, ať odejdou do jiné země, aby tam s Božím požehnáním konali pokání“ (ZFr 8).

Pro Františka byla privilegia v protikladu ke způsobu života, který staví do středu pokoru a nenásilí: *„Chtěl překonávat protivensství spíše pokorou, než silou zákona“* (Jordán 13).

Žít z boží spravedlnosti

5

Aspekty právní moci a mučednictví nás uvádějí do světa práva a spravedlnosti. Ještě více než v době sv. Františka patří dnes k sobě pocity lidské spravedlnosti a míru. Podobně vyjadřuje tuto myšlenku papež Jana XXIII. v encyklice „Pacem in terris“: *„Jestliže se však mír nevyvíjí v řádných souvislostech, které jsme plni naděje naznačili rámcově v této encyklice, musí být jenom prázdným slovem: máme na mysli uspořádání,*

kteří je založeno na pravdě, vybudováno na směrnicích spravedlnosti, je naplněno láskou a konečně se uskutečňuje ve svobodě“ (PT 167).

To navazuje na myšlenku sv. Augustina, kterou jsme uvedli na začátku našeho učebního listu. Mír je možný jen tehdy, jsou-li naplňovány požadavky spravedlnosti. Ale jaké vztahy má ke spravedlnosti František? A co z nich můžeme uplatnit dnes? Ve svých spisech zaujímá sv. František k tématu spravedlnosti tři postoje.

* **Spravedlnost je teologický pojem.**

Pro Františka je spravedlnost totožná s Bohem. Spravedlnost a Bůh jsou zaměnitelní. Kde je spravedlnost, tam je Bůh a Bůh je tam, kde se jedná o spravedlnost a kde se o ni zápasí. Ve velké litanii k Boží chvále (ChvB) František říká: „*Ty jsi spravedlnost!*“. A protože Bůh neexistuje mimo svět, ale všechno skutečné naplňuje, můžeme usoudit, že každá zakušení spravedlnosti je také zakušením Boha. Samozřejmě není v této souvislosti myšlena v první řadě spravedlnost dílčí, ale mnohem zásadněji Boží působení, které uskutečňuje spravedlnost a poctivost. Bůh nás tvoří a pozvedá, jemu se můžeme klidně svěřit. A tak můžeme dodat, že každé angažování se za lidskou důstojnost je bohoslužbou.

Zajímavé také je, co František ve Chválách Božích vypočítává v souvislosti s veršem o spravedlnosti. Předeseílá „pokoj“ a „radost“ a připojuje „mírnost“ a „všechno bohatství, které potřebujeme“. Ve Františkově myšlení jeden pojem vyvolává druhý. Jinými slovy: od Boha vychází naděje sama, opravdová radost a také spravedlnost. Asketický pojem „mírnosti“ a ekonomický pojem „bohatství“ je tedy třeba vztahovat na spravedlnost.

* **Spravedlnost je také pojem eschatologický**

V pašijovém oficiu mluví František několikrát o soudci, který prosazuje spravedlnost. Jedná se zde o spravedlnost, které se dostane všem, kteří jsou pronásledováni, obětováni, nespravedlivě odsuzováni, věšeni a ukřižováni. Bůh je na jejich straně, navzdory všem praktickým zkušenostem. Horlivá touha po spravedlnosti žije v člověku, který se při pohledu na hrozná utrpení ve světě s voláním a modlitbou obrací k věčnému soudci v naději, že on zajistí spravedlnost. Tuto myšlenku vyjadřuje František ve svém odpoledním žalmu, tedy na vrcholu velkopátečního dne, „v hodině deváté“, kdy převládá nespravedlnost a temno zahaluje celý svět. Ale i zde platí, že je třeba projevovat jistotu a naději v soudícího Boha Otce. Stejný verš se modlí František jako doplněk k velkopátečním nešporám v den Nanebevstoupení Páně. Noc Velkého pátku se rozjasňuje při pohledu na Kristovo panství, které nám dává neotřesitelnou jistotu, že soudce odplatí za nespravedlnost a že se prosadí Boží spravedlnost. Tato vytoužená spravedlnost již je přítomná. Ukázala se zřetelně ve vzkříšení, dokonce v přítomnosti nevěřících. Nejsme tedy odkázáni pouze na budoucnost, ale můžeme již o velikonocích oslavovat Boží spravedlnost jako skutečnost. Během roku František oslavuje Ježíše Krista jako toho, z něhož se rozšíří spravedlnost na všechny národy. A tak nakonec vede touha po spravedlnosti ke stále znovu opakovanému zvolání v modlitbě: „*Podle své spravedlnosti vyprost' mě z bíd, vysvobod' mě!*“.

* **Konečně je spravedlnost také pojem sociální**

Tento aspekt rozvíjí František především ve své řeholi. Žebráci, lidé, kteří nemají zajištěny základní životní podmínky, mu připomínají Ježíše Nazaretského: „*neostýchal se stát se pro nás chudým, přijmout nezajištěný život a žil z almužny sám i blahoslavená Panna a jeho učedníci*“. Zde pro Františka září božská spravedlnost. Ano, Ježíš vymohl

všem chudým tohoto světa právo žebrot. Lidé musí z důvodu spravedlnosti pomáhat těm, kteří trpí nouzí a nouzi odstraňovat. Je pozoruhodné, že František neargumentuje láskou k bližním a milosrdenstvím, ale spravedlností. Užívá k tomu výlučně právnícký slovník: „*A kdyby je lidé uráželi a nechtěli jim dát almužnu, ať za to děkují Bohu, neboť za ty urážky se jim dostane velké pocty před soudem našeho Pána Ježíše Krista. Vězte, že urážky nebudou připočteny těm, kteří je snesou, ale těm, kdo se jich dopustí. Almuzna je dědictvím a spravedlivým podílem, který patří chudým a který nám získal náš Pán Ježíš Kristus. A bratři, kteří si berou na starost sbírání almužny, dostanou za to velkou odměnu; také dárcům dávají příležitost, aby si získali zásluhy, neboť všechno, co na tomto světě lidé zanechají, zanikne, avšak za lásku a za almužnu, které udělili, dostanou odměnu od Pána“ (NŘ 9). Kdo se odvolává na Krista, posuzuje rozdělení statků tohoto světa podle jeho měřítek. To neplatí jen pro bratry, ale pro chudé vůbec. Papež Jan Pavel II. se dotkl této myšlenky ve své encyklice „Solicitudo rei socialis“ z roku 1987. Píše: „*Podnětná péče o osud chudých, kteří jsou podle výmluvného vyjádření ‚chudými Páně‘, se musí proměnit na všech úrovních v konkrétní činy, až se konečně s rozhodností dospěje k řadě potřebných reforem. Které reformy jsou nejnaléhavější a jak je lze uskutečnit, to záleží na jednotlivých místních podmínkách“ (SRS 43). František vyhledával chudé, protože chtěl být s nimi solidárně blízko a hledal pro sebe a pro chudé spravedlnost také tím, že sám šel žebrot.**

Zde jsme se zmínili o tématech, o kterých se hovoří v jiných Učebních listech (srov. UL 19 a 20).

Církevní a františkánské prameny

Bible

Num 6,24; Ž 20; Mt ,3.9; 10,1-42; Lk 10,5; 1 Kor 14,29; Ef 2; 2 Tim 2,14

Dokumenty církve

PT 167; SRS 43

Františkánské prameny

Off; ChvL; PožL; ChvSt; 2. Lvvl 1; Min; GK; Nap 13; 15; 3 dr. 35; 39; 58; Kv 11; 21; ZFr 3; 6; 9 nn.; NŘ 6n.; 9; 16; 17; 22; PŘ 2; 3; 2. Cel 37; 108; KJ 5; 13; Leper 10; 84; 101

Mezifrantiškánské dokumenty

OFM - OFM^{Cap} - OFM^{Conv}

OSC (klarisky)

OSF(TOR)

OFS/SFŘ

Dotatky

Poznámka: účastníci kursu mohou pramenné údaje rozšířit

1. cvičení:

Přečtete si následující texty:

.....

* **Napomenutí 15:**

„Blahoslavení, kdo působí pokoj, neboť oni budou nazváni syny Božími. ‘ Opravdu pokojní jsou ti, kdo při všem, co vytrpí na tomto světě, zachovají uvnitř i navenek pokoj pro lásku našeho Pána Ježíše Krista. ‘“

* **Mírová sloka Sluneční písně:**

„Ať tě chválí, můj Pane, ti, kdo odpouštějí pro tvou lásku a snášejí nemoci a soužení.

Blažení ti, kdo je snesou v pokoji, neboť ty, Nejvyšší, dáš jim korunu. ‘“

* **Nepotvrzená řehole 9:**

„Neostýchal se stát se pro nás chudým, přijmout nezajištěný život a žil z almužny sám i blahoslavená Panna a jeho učedníci. ‘“

* **Nepotvrzená řehole 9:**

„A kdyby je lidé uráželi a nechtěli jim dát almužnu, ať za to děkují Bohu, neboť za ty urážky se jim dostane velké pocty před soudem našeho Pána Ježíše Krista. Vězte, že urážky nebudou připočteny těm, kteří je snesou, ale těm, kdo se jich dopustí. Almužna je dědictvím a spravedlivým podílem, který patří chudým a který nám získal náš Pán Ježíš Kristus. A bratři, kteří si berou na starost sbírání almužny, dostanou za to velikou odměnu; také dárcům dávají příležitost, aby si získali zásluhy, neboť všechno, co lidé na tomto světě zanechají, zanikne, avšak za lásku a za almužnu, které udělili, dostanou odměnu od Pána. ‘“

Úkoly a otázky

Vyjádřete na základě těchto čtyř textů příkázání františkánské mírové kultury

2. cvičení:

Přečtete si předmluvu sv. Bonaventury k „Vzestupu ducha k Bohu“:

.....

Bonaventura rozumí mírovému poselství sv. Františka zcela určitým způsobem:

„Na začátku se dovolávám prapůvodce, od kterého jako ‚otce světla‘ sestupují všechna osvícení a od něhož pochází každé dobro a každý dokonalý dar, věčného Otce, skrze jeho Syna, našeho Pána Ježíše Krista. Nechť na přímlovu nejsvětější Panny Marie, matky téhož Boha a našeho Pána Ježíše Krista, a na přímlovu blaženého Františka, našeho vůdce a otce, dá našemu duchu ‚osvícené oči‘, abychom ‚obrátili své kroky na cestu k onomu míru‘, ‚který přesahuje všechno chápání‘. Tento mír zvěstoval a přinesl náš Pán Ježíš Kristus, a náš otec František jeho poselství opakoval: na začátku a na konci každého svého kázání doporučoval mír; při každém pozdravu přál pokoj; v každém rozjímání v extázi vzdychal po míru. Vždyť František byl opravdu občanem onoho Jeruzaléma, o kterém říká každý přítel míru, který žije v míru s těmi, kteří nenávidí mír: ‚vyprošujte to, co slouží Jeruzalému k míru‘. Neboť věděl, že Šalomounův trůn trvá jen v míru, neboť je psáno: ‚Pobýval v míru a jeho obydlí je na Sionu‘“.

Otázky a úkoly:

1. Vidíte nějaký určitý rozdíl v chápání míru mezi sv. Bonaventurou a sv. Františkem (srov. cv. 1)?
2. Popište ho!

3. cvičení:

„Učiň mě nástrojem svého míru“

Tato po celém světě rozšířená modlitba existuje Od počátku XX. století. Je často připisována sv. Františkovi a dýchá jeho duchem:

*Pane,
udělej ze mne nástroj svého pokoje
kde je nenávisť, tam ať přináším lásku,
kde je křivda, ať přináším odpuštění,
kde je nesvár, ať přináším jednotu,
kde je omyl, ať přináším pravdu,
kde je pochybnost, ať přináším víru,
kde je zoufalství, ať přináším naději,
kde je temnota, ať přináším světlo,
kde je smutek, ať přináším radost.*

*Pane,
učiň, ať nechci tolik
být utěšován, jako spíše utěšovat,
být chápán, jako spíše chápat,
být milován, jako spíše milovat.*

*Neboť tak jest:
kdo se dává, ten přijímá,*

*kdo na sebe zapomíná, ten je nalézán,
kdo odpouští, tomu se odpouští,
kdo umírá, ten povstává k věčnému životu.*

Otázky a úkoly:
----

1. Přečtěte a meditujte o tomto textu vícekrát.
2. Promluvte o tom s druhými.
3. Jaké důsledky to má pro vás?

4.cvičení

Na kongresu v Mattli (1982) předložil kardinál Paolo Evaristo Arns znovu **seznam lidských práv, který byl vypracován 1979 v Puebla.**

Práva jednotlivce:

- na život
- na fyzickou a psychickou neporušitelnost
- na ochranu zákona
- na náboženskou svobodu
- na svobodu názoru
- na účast na jmění a na poskytování služeb
- na právo vytvářet si vlastní osud
- na přístup k vlastnictví
- na „zaručenou míru oprávnění nakládat se zahraničním majetkem“

Práva společnosti:

- na výchovu
- na svobodné slučování
- na práci
- na bydlení
- na zdraví a volno
- na rozvoj
- na dobrou vládu
- na sociální svobodu a spravedlnost
- na účast v rozhodování, které se týká lidu a národa

Dodatečná práva:

- na sebeurčení
- na dobrou pověst
- na soukromý život
- na objektivní informace a možnosti vyjadřovat se
- na předkládání námitek podle vlastního svědomí
- na osobní světový názor

Mezinárodní práva :

na spravedlivé mezinárodní soužití národů při plné úctě k jejich hospodářskému, politickému, společenskému a kulturního sebeurčení
na právo každého národa chránit a prosazovat vlastní zájmy vůči nadnárodním podnikům
na novou mezinárodní spolupráci
na nový mezinárodní řád, určovaný lidskými hodnotami solidarity a spravedlnosti.

Otázky a úkoly:

1. Projděte každé z těchto lidských práv a položte si otázku jaký vztah k nim má vaše země, vaše provincie a vaše společenství?
2. Jaké povinnosti odpovídají těmto právům?
3. Na která práva byste ve své kultuře kladli zvláštní důraz?
4. Jaké závazky z toho vyplývají pro uplatňování spravedlnosti a míru?

5.Cvičení

Franciscans International, prorocký hlas

„Zní to neuvěřitelně, ale Lenin jednou řekl: ‚K záchraně Ruska by bylo zapotřebí pouze deseti Františků z Assisi.‘ Vynásobme světce a celý svět bude zachráněn“ (Papež Jan Pavel I. „Gente Veneta“, svazek 2., č. 38; 2.října 1976).

S nastávajícím 21.stoletím je touha po lepším světě stále naléhavější, touha po světě, který bude zase sjednocený, usmířený a uzdravený. Svou službou jako nevládní organizace je Franciscans International povolána a oprávněna spolupracovat na koncepci tohoto nového uspořádání světa. Františkánské vidění světa zdůrazňuje jednoduchost, pokoru, bliženeckou lásku a radost. Společenství Spojených národů vyzývá františkány a františkánky, aby byli jejichmi vnitřními kritiky a proroky, aby vystupovali proti násilí a vykořisťování národů a světového bohatství. Mají naléhat na spravedlivé a láskou určované vztahy mezi národy a pokoušet se interpretovat a uskutečňovat Boží plán na rozvoj vesmíru.

Slovy bývalého pomocného sekretáře OSN Roberta Müllera, rektora Mírové univerzity v Costa Rice:

„Je to rovina, na které mohou františkáni přinést největší příspěvek k poslání Spojených národů: hlásáním základního významu krásy a nesmírného bohatství spirituality k vyléčení ran tohoto světa. Je mnoho skupin a jednotlivců, kteří pomáhají chudým, zasazují se za mír a odzbrojení, obhajují životní prostředí a přírodu a zasazují se o jejich záchranu, ale není mnoho těch, kteří mají tak jako františkáni ucelenou duchovní vizi lidstva, veškerého života, přírody, naší planety a našeho místa, naší úlohy ve vesmíru a čase“ (Mezinárodní františkánská konference, Assisi, 14.-20. května 1989).

To je odkaz, který Franciscans International věnovala Spojeným národům 1995 k 50. výročí jejich vzniku a který jí byl svěřen pro 21. století: znovu objevovat a udržovat františkánského ducha a jeho pomocí řešit problémy: *„musíme jít cestou, které rozumíme: cestou lásky“* (Pavel Sabatier) kterou vždy hlásali: *„mír a všechno dobré“*.
Pace et bene!

(Výtah z Buletinu ...)

Otázky

1. Jak může Franciscans International ovlivňovat rozhodovací procesy? Znáte k tomu nějaké příklady?
2. Jak může Franciscans International zabránit tomu, aby byl od Spojených národů využit k morálním ospravedlňováním nebo k získávání legitimity?
3. Jak může Franciscans International sloužit Spojeným národům k uvědomování si odpovědnosti a k vnitřní kritice?
4. Říká se, že františkánská rodina je rozdělena, protože různé větve jsou považovány za samostatné. Vidíte to také tak? Pokud ano, je to podle vašeho názoru překážka pro to, aby Franciscans International mohla zastupovat všechny františkánské rodiny?
5. Kde vidíte v životě sv. Františka a v historii vašeho františkánského společenství zárodky, které vedou k dnešní aktivní spolupráci františkánské rodiny v OSN? (srov. postoj františkánů ve Spojených národech v kap. C 1)
6. O'Murchu popisuje ve své knize „*Řádový život: prorocká vize*“ prorocké lidi takto: „*Proroctví lidí: Lidé, jejichž posláním je osvobodit v člověku a ve vesmíru sílu tím, že odmítají vše, co odporuje významu člověka a podporují vše, co uvolňuje změnitelnou sílu Božího království*“ (Religious life: A Prophetic Vision, str. 243).
Porovnejte tento popis se shora uvedeným textem o františkánské nevládní organizaci jakožto prorocké službě. Dejte tento popis prorockých lidí do poměru se svou současnou situací.

Použití

E

1. použití:

Prohlášení solidarity Franciscans International:

Na závěr konference OSN v Istanbulu ve dnech 3. – 14. června zveřejnili zástupci FI následující prohlášení:

„My, kteří jsme se v červnu 1996 zúčastnili jako zástupci Franciscans International z Afriky, Severní Ameriky, Evropy a Latinské Ameriky konference OSN Habitat II v Istanbulu ohromeni a zahanbeni zjišťujeme, že problémy bydlení jsou v jiných částech světa právě tak velké, nebo ještě větší, než v našich vlastních zemích.

Během samotné konference k nám dorazily odporující si zprávy, že v Turecku, v hostující zemi Habitatu II, byly zničeny domy a celé vesnice. Je třeba připomenout, že v rezoluci 1993/77 OSN oficiálně odsoudila násilné vyklízení domů a že Habitat II toto odsouzení potvrzuje.

Policejní blokáda protestního pochodu nevládních organizací dne 6. června, kterého se zúčastnilo přes 1000 účastníků - mezi nimi tři cyklisté, kteří přijeli ze solidarity

s bezdomovci do Istambulu z Francie - jakož i jiné represálie během konference nám potvrdily, co jsme tušili již před tímto mezinárodním setkáním.

Porovnání těchto postupů s tím, co se provádí jinde, nám zakazuje přepych mlčet. Např. mnoho lidí v Brazílii ztratilo své životy při úsilí získat půdu a byty, podobně jako nedávno v Corumbiaře a Eldoradu na jihu Pará. Pro většinu vlád a institucí zřejmě platí: „Ať o Habitu mluví a píší, jak chtějí“. Ale odtud je k obhajování práva na obydlí dlouhá cesta, i třeba prostřednictvím mírových demonstrací.

Potvrzujeme svoji solidaritu s oběti těchto tragických událostí a prohlašujeme naši připravenost stavět se na odpor vůči právnímu systému, který teoreticky vše slibuje, ale v praxi všechno odmítá, i když trpíme stejnými hrozbami jako chudí. Odmítáme přijmout rozhodnutí, která se týkají práva chudých na životní prostor, jestliže se tato rozhodnutí činí bez spoluúčasti chudých.

... Neexistují všeobecné statky, jestliže svět nepatří všem. To je to, co způsobuje jiný druh globalizace, ke kterému spěje světové společenství. František nazval zemi „matkou“. Přístup k zemi, k půdě, nesmí být omezován jakýmsi zákony.

Právo na život předpokládá právo na místo k životu. „Přišel jsem, aby měli život, a to život v plnosti,“ praví Pán. Současný způsob, jakým je v celém světě rozdělována půda, tomuto duchu jednoznačně odporuje.

Teď je čas k jednání! Musíme se zasadit o to, aby se tato práva stala skutečností, která byla zatím jen slibována, ale nikdy nebyla splněna. Závěr z naší účasti na Habitu II je: všeobecné podíl na prostoru k bydlení, půdě, chlebu, životní prostor, domov, život a svobodu pro všechny lidi.“

Otázky:

1. Najděte ve své obci údaje o bezdomovcích.
2. Navštivte útulky pro bezdomovce a žadatele o azyl, pokud u vás existují
3. Co děláte pro tyto lidi vy a co dělá vaše obec?

2. použití:

Podívejme se na moderní zobrazení křížů ve čtyřech kontinentech světa.

Obraz z Latinské Ameriky znázorňuje „campesina“ (zemědělského dělníka). Jeho kříž nesestává jen z lopaty a vidlí, znaků jeho těžké práce, ale navíc také z jeho postavení na okraji společnosti a vyhnání z půdy: jeho obličej je zahalen: je „nikdo“.

Obraz z Asie (od indického malíře Arupa Dase). Kristovo utrpení má pro nekřesťanského umělce v Indii velký významový obsah.

Indie mnoho trpí, ale na druhou stranu v ní existují postoje, které danému dění odebírají něco z jeho fyzické reality. Je to avatara, sestoupení Boha, které je konec konců pojímáno jen jako zdánlivé. Ale Ježíš trpí doopravdy. U paty Kristova kříže se krčí ti, kteří to poznali a proto také lépe chápou vítězství zmrtvýchvstání nad utrpením a smrtí. Smrt a zmrtvýchvstání jsou spolu neoddělitelně spjatý.

Obraz z Afriky je plakát ze 43. mezinárodního eucharistického kongresu v Nairobi v roce 1985. Zobrazuje výjevy ze života křesťanské rodiny v komůrkách v kmeni

stromu. Křesťanská rodina žije z eucharistie. Strom má v africké tradici zvláštní význam: Pod svatý strom se snášejí dárky, konají se tam usmíření, schází se tam rada starších a konají se tam bohoslužby. Lidé jsou naroubováni na strom, který je stromem života a kříže současně. My jsme ten strom a my z něho vynášíme plody, ze kterých má lidstvo žít.

Obraz ukřižovaného Krista z Evropy od Tonyho Schreibera má nápis: „*Náš kříž, křížujeme Ježíše Krista*“. Naše doba křížuje Ježíše Krista atomovou válkou a bombami, hrůzou a strachem.

Otázky a úkoly:

1. Jak na vás takové pojetí působí, jaké ve vás vzbuzuje pocity?
2. Jaké druhy obav a strachu jsou za takovými vyobrazeními?

3. použití:

Znázorněte graficky své vztahy s druhými lidmi:

Úkoly a otázky:

Do středu papíru zakreslete bod jako symbol vás. Zaznačte také ve větší či menší vzdálenosti od vás body jako symboly lidí, s nimiž společně žijete nebo pracujete.

2. Uvědomte si a zakreslete vztahy, jaké k těmto lidem máte.
3. Překvapuje vás pole vztahů, které jste vypracovali?
4. Co jste zjistili:
  - Vztahy, za které jste vděčni, další, které musíte zlepšit a jiné, které je třeba ukončit?
  - Konflikty, které jsou jasně zřejmé, další, které již jsou vyřešené a jiné, které stále přetrvávají?

4. použití:

Strategie všedního dne pro zlepšení vzájemných styků

Co se ukazuje jako pomoc při řešení konfliktů:

Šikovnost v jednání

My všichni se někdy podílíme na jednání, ať již se týká termínů či rozdělování práce, denního programu, nebo rozhodnutí o nějakém opatření, o plánování dovolené atd. Jednání je prostředek, jak od druhého dostat to, co bych chtěl nebo potřeboval. Jednání je interaktivní komunikace, která směřuje k dosažení shody v případě, kdy dvě strany mají společné, případně rozporné zájmy.

Potřeba jednání je stále větší, protože stále více lidí chce být zapojeno do rozhodovacích procesů a nechce pouze přijímat rozhodnutí druhých. Ve vládě, v politice, v životě, v povolání i v rodině a ve společnosti se většina rozhodnutí vytváří jednáním.

Ačkoliv musíme denně rozhodovat, připadá nám obtížné použít správnou metodu. Některé jednací strategie nás neuspokojují, vyčerpávají nebo nás vzájemně odcizují. Často stojíme před rozhodnutím, zda máme postupovat tvrdě nebo mírně. Mírný způsob je pokusem vyhnout se osobnímu střetu a usnadnit ústupky, aby se dosáhlo dohody. Kdo se rozhodne pro tento způsob, často nakonec pocítí, že byl využíván a je naplněn hořkými pocity.

Příslloví jako „moudřejší ustoupí“ jsou pochybná.

Tvrdý partner v jednání prožívá naopak každou situaci jako měření sil mezi dvěma různými vůlemi. Kdo přitom zaujme extrémní pozici a nejdéle vytrvá, má větší šanci na výhru. Takový tvrdý způsob jednání však vyvolává právě tak tvrdou reakci u druhého účastníka. Výsledkem pak je vyčerpání a snad dokonce zmařený nebo zcela zničený vztah k partnerovi jednání. Je i třetí způsob jednání, který není ani tvrdý ani mírný, ale který v sobě slučuje obojí. Touto metodou je jednání, které je vedeno zásadami a nevychází ze vzájemného přetahování obou partnerů, při kterém se každý zatvrdí na tom, co bude nebo nebude dělat. Jde tu mnohem více o to, soustředit se na zájmy a výhody, které se netýkají pouze jednostranného osobního prospěchu. Jde tedy o prospěch a ne o pozice. Nejprve se hledí se pokud možno na oboustranné výhody a potřeby, a kde se jedná o konflikt zájmů, dbá se o férový výsledek. V této metodě jsou jednající partneři tvrdí v obhajobě hodnot a mírní vůči sobě. Nepoužívají žádné triky, nestarají se o to, aby imponovali. Zřikají se manipulování s druhým nebo vyvíjením nátlaku na něj.

Tato metoda jednání, zaměřená na principy a hodnoty vám ukazuje, jak můžete dosáhnout toho, co vám právoplatně přísluší, a to lidsky dobrým způsobem. Pomáhá vám být férovými a současně vás chrání před těmi, kteří by mohli vaši férovost využívat. Nezná vítěze ani poražené, ale otvírá cestu, přijatelnou pro oba partnery.

Každá metoda jednání se dá posuzovat podle tří hledisek:

- * měla by mít za cíl moudrou dohodu, pokud je možná.
- * měla by být účinná.
- * měla by vylepšit mezilidské vztahy, nebo je alespoň nepoškozovat

Moudrá dohoda je taková,

- *** která odpovídá právoplatným zájmům obou stran, tak jak to je možné
- *** je trvalá
- *** zohledňuje zájmy společnosti

Hádky o pozice nevedou k žádné rozumné dohodě. Když se jednající partneři dohadují o pozice, jsou v nebezpečí, že se do těchto pozic zakousnou, uzavrou se do nich, ztotožní se s nimi. Čím více se s našimi pozicemi ztotožňujeme a hájíme je proti útokům, tím více splýváme s těmito pozicemi zajedno a ztrácíme z očí člověka.

Čím více se snažíme druhou stranu přesvědčovat o tom, že a proč nebudeme z naší výchozí pozice ustupovat, tím obtížnější bude náš názor případně pozměnit. Naše ego bude s pozicí identické. Teď již budeme mít dodatečný zájem stůj co stůj „obhájit svou tvář“, budeme-li muset další jednání ztotožnit s jednou zaujatým stanoviskem. Tím je čím dál, tím nepravděpodobnější, že dojde k dohodě, která obě strany moudře spojí.

Úkolem je najít společně řešení. Musíme rozlišovat mezi člověkem a jeho problémem. To je proces, který vyžaduje čas a trpělivost. Přitom je často zapotřebí pomoci třetího, neutrálního člověka.

Rozepré (určitý druh konfliktu) neznámá ani nepřátelství ani válku. Nepřátelství a válka směřují k ponížení nebo dokonce k vyhlazení protivníka. V obou případech platí právo na čest a život jen pro jednu stranu. V obou je smrt. Rozepré má za cíl vyjasnit sporné postoje dvou partnerů, kteří mají stejnou vážnost. Náplní rozepré není vyhlazení, ale usmíření. Spor, vedený humánními prostředky vyvolává usmiřující klid.

Třináct pravidel pro komunikaci v konfliktních situacích

.....

Komunikace v konfliktní situaci se liší od obvyklé komunikace všedního dne. Potřebuje jinou orientaci, neboť zvýšená možnost nedorozumění a bolestivého přerušování lidských vztahů vyžaduje dodržování určitých pravidel:

1. Přemáhejte svůj sklon k posuzování.

Namísto „Máš špatný zvyk mne stále přerušovat“ zachovejte postoj: „Přerušil jsi mne.“

2. Soustřeďte se na současné chování.

Vyvolávat minulost nebo vyjadřovat domněnky o nejisté budoucnosti není přínosem. Tedy ne: „tenkrát jsi také ...“ - „ty vždycky ...“ - „ty o tom ještě budeš jednou přemýšlet ...“. Když dialog uhýbá do minulosti nebo do budoucnosti, pak se můžeme vrátit k tématu tím, že se zeptáme třeba: „Jak nám to teď může pomoci?“ nebo „Co můžeme udělat s tím, co se děje právě teď?“

3. Dbejte na tón, nepoužívejte hrubá slova.

Toto je pramenem nedorozumění. „Tón dělá hudbu.“ Naše slova a náš tón, nebo řeč našeho těla často vysílají navzájem si odporující poselství.

4. Používejte věty s „já“.

Takové věty pomáhají vyjádřit pocity. „Mám pocit, že ztrácím odvalu, když se mnou takhle mluvíš.“ - „Dělám si o tebe starosti, když chodíš domů pozdě.“ - Zní to lépe, než „Kde ses zase toulal?“

5. Otevřenost musí být spojena s láskou.

Nesmí být ohrožující. Působí jako podpora jen v případě, že ten druhý je k tomu ochotný. „Nejezdí s nákladním autem plným pravdy přes most důvěry, dokud je tento příliš slabý.“ - „Umění komunikace je schopnost být zcela otevřený a přitom ve stejné míře zcela laskavý.“ (John Powell). - Otevřenost má pomáhat řešit problémy, ale nesmí se používat k manipulaci druhého.

6. Volte pečlivě svá slova.

Vyhýbejte se slovům, která působí zostření konfliktu. „Měl bys...“ - „Nedělej ...“ - „Ty vždycky děláš ...“ - „Musíš ...“. „Dítě“ v nás na taková slova reaguje defenzivně až hněvivě

7. Dovolte druhým, aby si schovávali informace.

nebo je ubezpečte, že to pro ně nebude znamenat žádné následky nebo důsledky. „Řekni mi prostě, co bys mi chtěl/chtěla říci. Pokud je zde něco, o čem nechceš nebo nemůžeš mluvit, je to OK.“

8. Dobře naslouchejte.

Opakujte krátce, co jste vyrozuměli z řeči druhého. To pomáhá vyhnout se nedorozumění, jestliže druhý mluvil snad trochu příliš a zmatečně. Pomáhá to k vyjasnění. „Rozuměl jsem ti dobře?“ - „Chtěl jsi říci toto?“

9. Buďte opatrní při formulaci otázek!

Často se používají otázky k útokům nebo k manipulaci. Na př.: „Nemyslíš si také, že...?“ - „Je pravda, že...?“ - „Ještě pořád děláš...?“ - „To jsi byl ty ten, co...?“ Trestající otázka chce druhého srazit nebo zesměšnit slabšího. „Proč jsi udělal takovou hloupost?“ - „Kdy se konečně odhodláš ...?“ - „Ty jsi to pořád ještě nevyřídil?“ Otázky na „proč“ daleko nevedou.

10. Použijte sílu mlčení a nespěchejte se svou reakcí.

Mlčení však nelze přehánět. Uraženým nebo vzdorovitým mlčením můžeme prosazovat moc nad druhým.

11. Nebojte se přiznat druhému (druhému), že má pravdu.

„Máš pravdu ...“ - „Mohl(a) bys mít pravdu ...“. Když není nic, co byste mohli druhému potvrdit, pak ještě stále můžete potvrdit pocity druhého: „Chápu, že tě to vzrušuje ...“ - „Na tvém místě bych měl také zlost. Jak tedy bychom mohli ten problém vyřešit?“

12. Vyhněte se interpretování motivů.

Ne tedy: „Myslím, že to děláš kvůli tomu, že mně chceš rozzlobit.“ - „Ty to děláš schválně, protože ...“ - „Ty jsi neměl šťastné mládí a z toho důvodu ...“ - „Máš komplex méněcennosti a proto ...“ - „Byl jsi rozmazlený a tak ...“ - „Chceš mi namluvit ...“

13. Nedávejte dobré rady!

Udělovat dobré rady je většinou určitým druhem poučování, kázání, rozkazování nebo návrhu („já to vím lépe, než ty!“).

Zásadní postoje v rozhovoru k vyjasnění konfliktních situací

.....

1. Jde o ozdravení vztahů. NE o to, abychom měli pravdu.
2. Jde o to, abychom udělali problémy srozumitelné a průhledné, NE abychom soudili a hodnotili.
3. Jde o to, abychom objasnili vlastní postoj a ukázali pozadí problému (obavy, pochybnosti, starosti, nesnáze, zlost a svoji ztrátu Boha), NE o ospravedlňování a zdůvodňování.
4. Mohu mít pocity, myslet, tázat se, kritizovat – nesmím však očekávat, že můj partner je naladěný na stejnou vlnu.
5. Musím se snažit, aby mne druhý pochopil, ne reagovat uraženě. Nejlepší je odpovědět až si svoji odpověď rozvážím (mohu se také pomodlit).
„Ano, já to vidím také tak!... Cítím to také tak ...“ - „Vidím a pociťuji to jinak.“
Ono „jinak“ je třeba poskytnout a popsat.
6. Pomáhá, když si uvědomíme, že Bůh přijímá každého člověka ve své jedinečnosti bez podmínek a tím v něm uvolňuje sílu, s jejíž pomocí se člověk stane tím, čím má být.

Úloha:

Přemýšlejte o tom!

Amendt, P./Neitzert, J. a dr. (vyd.)

Beiträge über Franciscans International: Tauwetter, Heft 4/89 a 2/96 (MZF Bonn).

Auerbach, E.,

Mimesis. Dargestellte Wirklichkeit in der abendländischen Literatur (Bern 1946).

Augustinus

De civitate Dei

Balázs, J./Wiberg, H.,

Peace Research for the 1990s (Budapest 1993).

Changes, Chances and Challenges – Europe 2000 (Budapest 1995).

Berg, D. (vyd.)

Spiritualität und Geschichte. Festgabe für L. Hardick OFM (Werl 1993).

Bey, H. von der,

„Der Herr gebe Dir den Frieden!“ Eine franziskanische Friedenstheologie (Werl 1990).

Birckenbach H.-M./Jäger, U./Wellmann, C. (vyd.),

Jahrbuch Frieden (München).

Boff, L./Bühlmann, W. (vyd.),

Baue meine Kirche auf. Franziskanische Inspirationen aus den Dritten Welt (Düsseldorf 1983) 79nn.

Brazilská biskupská konference

Brüderlichkeit – ja – Gewalt – nein (Mettingen 1984).

Bruder Franz,

Gewaltverzicht. Dvouvěsíčník pro františkánský život, sešit 3/4 , květen – srpen (Fulda 1983).

Faley, R.,

Die franziskanische Friedensbewegung in einem modernen Umfeld: L. Boff/W. Bühlmann (vyd.) – Baue meine Kirche auf (Düsseldorf 1983) 57-74.

Flood, D.,

- Peace in Assisi in the Early Thirteenth Century: Franziskanische Studien 34 (1982), 67-80.
- Assisi's Rules and People's Needs: dtto 66 (1984), 91-104.

Gugel, G./Jäger, U.,

Gewalt muß nicht sein (Tübingen 1994).

Hardick, L.,

Die gesellschaftskritischen Linien bei Franz von Assisi (1982). (Rukopis Františkánské misijní centrály v Bonnu – možno obdržet).

Initiative für Frieden e. V. (vyd.)

Frieden und Abrüstung. Informationen und Dokumente aus der internationalen Friedensdiskussion (Bonn).

Krell, G./Mutz, R./Solms, F. (vyd)

Friedensgutachten 1994 (München 1994).

Lohfink, N.,

Der gewalttätige Gott des Alten Testaments und die Suche nach einer gewaltfreien Gesellschaft: Jahrbuch für biblische Theologie, 2. díl (1987) 106-136.

Meersseman, G.,

Dossier de l'Ordre de la Pénitence au XIII. siècle (Fribourg/CH 1961) 101

Missionszentrale der Franziskaner (vyd.)

z řady Berichte – Dokumente – Kommentare :

- Heft 17 : Impulse für eine Friedensstrategie bei Franz von Assisi (Bonn 1983) ;
- Heft 38 : Umkehr zum Leben. Franziskanische Positionen zur atomaren Bedrohung (Bonn 1988);
- Heft 41: Aktive Gewaltfreiheit. Eine franziskanische Initiative (Bonn 1989);
- Heft 67: Menschenrechte. Unsere Anwaltfunktion für die Entrechteten (Bonn 1997);
- Heft 68: Spiritualität der Gewaltfreiheit. Eine Grundpflicht des franziskanischen Charismas (Bonn 1997).

Rotzetter, A.,

Impulse für eine Friedensstrategie bei Franz von Assisi. Theologische Einordnung und Aktualisierung. Missionszentrale der Franziskaner (vyd.), řada Berichte – Dokumente – Kommentare, sešit 17 (Bonn 1983).

Thier, L.,

Der Friede erwächst aus der Armut. Armut und Friede im Leben des hl. Franziskus von Assisi: Wissenschaft und Weisheit 39 (1976) 108-122.

UCIP-Akten,

Ethics of Peace in a World of Violence (Fribourg/CH 1996).

Ve znamení míru

Kdo chce vyvolat dialog, musí se snížit,
nehledět na sebe;

Musí se k druhým obracet a přiklánět,
nesmí chtít něco vlastnit,
nesmí být hamižný;

Smí jenom málo předepisovat, raději vůbec nic.
příležitostně může opatrně nabídnout doporučení;

Musí nad tím nepozorovaně držet svou ruku, myslet jinak potichu,
nehrát si na dospělého,
chyby nepovažovat okamžitě za hanbu
připouštět omyly;

Podporovat fantazii
krotit netrpělivost
strpět rozčilování,
být smutní s druhými;

Přesto musí mít právo smět si dělat starosti,
vypozorovat smutek a sdílet ho;

Nesmí chtít vždy vědět všechno nejlépe,
Lepší je nevědět lépe nic,
ale potěšit;

Je třeba se vzájemně vychovávat,
brát se navzájem vážně,
společně jíst a pít;

Je třeba sdílet bezradnost,
Zahřívát,
nechat pociťovat spojení,
lásku

...

Hans Dieter Hüsch